

narodu dati one plodove svojih napora što ih je stvarno dala» (str. 43).

Ono što možda možemo zamjeriti ovoj maloj knjižici je konstatacija da je premalena za tako veliku temu! Citajući je gotovo nam je žao što smo već pri kraju. Zar se nije pojedinim poglavljima mogla dodati barem najvažnija literatura i zemljopisna karta? To bi ovom vrijednom i nadasve aktualnom djelu dalo pečat dokumentiranosti i još veće preglednosti.

Juraj KOLARIĆ

Oberški—Rebić, BIBLIJSKA POVIJEST STAROGA I NOVOGA ZAVJETA. Treće, prepravljeno izdanje. HKD sv. Cirila i Metoda, Zagreb (»Zadružna štampa«) 1972, 260 str.

Prvo i drugo (s prvim sasvim identično) izdanje ove knjige sastavio je pok. prof. Oberški, a tiskalo ga je zagrebačko HKD sv. Cirila i Metoda 1960. odn. 1961.

Dr Rebić je na temelju novijih egezegetskih tumačenja teže shvatljivih mjesta knjizi pokušao, kako sam kaže, dati »novo obličje«. Da bi čitatelju olakšao »čitanje biblijskih tekstova« i uveo ga »u postepeno suživljavanje s biblijskim načinom pisanja povijesti i u postepeno poniranje u otajstveno objavljivanje Božje čovjeku kroz povijesne događaje, kroz simbolična djela i kroz znakovite riječi i govore« (Predgovor); da bi, dakle, pozornost čitatelja odsmjerio od »povijesti« shvaćene kao registriranje činjeničnosti i usmjerio je na poruku koja je kroz pripovijedanje činjenica dana, Rebić je preinačio dvadesetak najznačajnijih ulomaka ove knjige. Dao je, znanstveno govoreći, nekoliko veoma vrijednih preinaka. One su zacijelo najvrednije u cijeloj knjizi. Nezgodno je samo to što su te preinake napravljene u knjizi koje je inače naslov, pretežni dio teksta i ilustracije pozornost čitatelja usmjeruju sasvim drugim — očito nebiblijskim — smjerom, pa su nespozumci i zabune veoma lako mogući.

Književni rod »biblijske povijesti« novijeg je datuma. Odrazuje mentalitet liberalne povijesno-religijske škole s kraja prošlog stoljeća; mentalitet po kojemu biblijska povijest dolazi na mjesto biblijske teologije. A nastao je kao pučka katolička re-

akcija na liberalno nijekanje povijesnosti Biblije. Upravo stoga, kao svaka reakcija, pretjerano i jednostrano naglasuje ono što želi dokazati: u ovom slučaju povijesnost biblijskih izvještaja. Treba najprvo jako naglasiti: povijest je u Bibliji veoma važna. Upravo je specifična značajka biblijske objave to da se Bog objavljuje kroz povijest. Ali baš zbog toga povijest u Bibliji nije važna radi povijesti, ona nije sebi svrha, nego je sva u funkciji objave — poruke. A biblijske povijesti odveć jednostrano ističu povijesnost u sebi, a premalo usmjeruju na poruku. U Oberški—Rebićevoj knjizi ovo je posljednje usmjerenje dano tek tu i tamo po kojim sitno tiskanim retkom (a sitnim se slogom tiskaju manje važne stvari).

Prednost je »biblijskih povijesti« što sažeto donose podatke o biblijskim događajima pa se oni lako partete. Ali to je i njihov nedostatak. Jer, umjesto da nekako olakšaju čitanje Biblije i u nj uvedu, one zapravo gotovo uvijek to čitanje nadomještaju, što je veoma štetno osobito u katehizaciji, koja je i onako odveć intelektualno-sadržajno usmjerena pa zbog toga još uvijek poznata pod pojmom *vjeronauk*.

Da je i ovo izdanje (makar i nesvjesno) zamišljeno kao samostalna knjiga, a ne kao uvod u čitanje Biblije, vidi se i po tom što priređivač nije osjetio da bi u nju trebalo možda uvrstiti više doslovnog biblijskog teksta. A ni one citate (inače dosta obilne) koji u njoj već postoje nije ispravio po novoj i već naširoko proširenoj hrvatskoj Bibliji.

Takvom se pak substitucijom još dublje ukorjenjuje odveć simplicitičan i dogmatski neispravan nazor koji u Bibliji vidi samo sadržaj i ideje, a premalo ili nikako tekst i Riječ ili »događaj Riječi« (*Wortereignis*, kako to ističe nova hermeneutika). Živu i životvornu riječ, događaj Riječi, koji poruku i život prenosi ne samo idejnim sadržajem, nego usto i svojim ritmičkim, zvučnim, značenjskim, suznačenjskim, slikovitim, slikovnim, dojmovnim i drugim komponentama djeluje na svega čovjeka, a ne samo na njegov um, i postaje za nj pravi živi i životvorni događaj.

I još nešto. U Pismu treba tražiti i otkrivati hagiografovu nakanu u kojoj se očituje poruka Božja. A tu nakanu pisac očituje svetim tekstom:

sebi svojstvenim konstrukcijama, literarnim postupcima, književnim rodovima, redakcijskim zahvatima, svrhovitim povezivanjem različitih predaja na temelju kojih piše i dr. Time što ne donose doslovne svete tekstove, nego samo njihove sažetke biblijske povijesti sve to razaraju i tako onemogućuju pravi pristup poruci i doživljaju Riječi Božje.

Tako je danas i s literarne i s teološke strane u biblijskoj znanosti posve jasno da književni rod »biblijske povijesti« ne poštuje osnovna načela hermeneutike: da je, naime, Pismo ne profana, nego sveta povijest, povijest spasenja; ne objekt ili sadržaj (znanja ili studija ili vjere npr.), nego poruka i događaj. U Bibliji nisu registrirane činjenice zbog činjenica, nego kroz brižljivo probrane, sažete, prilikama odnosne zajednice prilagođene i po njoj razvijene (usp. DV br. 19) činjenice, predaje i tekstove o njima (»in textibus vario modo historicis«, DV br. 12) dan je *smisao* činjenica koji osmišljuje činjenice vjernika svakog vremena. I upravo po smislu koji Bog po hagiografu na ovaj način očituje uzdiže se Biblija nad svaku knjigu.

I tko se danas odluči pisati »biblijsku povijest« teško će moći poštovati sve ovo, jer mora — po načelima zapadnjački shvaćene povijesti — prestano ispitivati činjeničnost, umjesto da — po načelima povijesti spasenja — ispituje i svom čitaocu na njegov način približuje i posreduje smisao činjenica, tj. poruku Božju koja se u njima krije.

»Biblijska povijest«, dakle, jest danas neprikladan i naivan književni rod. On pisca gotovo nužno vodi u jednostrane konkordističke težnje i nepotrebne naivnosti (kakvih je dr. Rebić dosta uklonio iz knjige Oberškoga, ali ih je još podosta ostalo), čitatelja na sporedan kolosijek činjeničnosti i sadržajnosti, a nedovoljno upućena kritičara na već nadživljeno polje apologetike i polemike.

Sve je to u Oberški-Rebićevu djelu pojačano neprikladnim ilustracijama teksta. One čitateljevu pozornost odvođe na polje činjeničnosti, koja se, uostalom, kao činjeničnost više nikada neće ponoviti i pod tim, dakle, vidom ne može biti aktualna. Pitanje je ilustracije biblijskoga teksta svakako bolje riješio Quell-Verlag u Stuttgartu u djelu *Das Neue Testament für Menschen unserer Zeit*

(1964). On uz tekst donosi fotografiju iz suvremenog života kojemu odnosni novozavjetni tekst daje smjernicu ili smisao. Tako čitatelja upućuje da nad porukom razmišlja i aktualizira je u svojoj situaciji.

Nije mi poznato ni da bi se danas bilo gdje na svijetu izdavale ovakve biblijske povijesti (drugo je Povijest Izraela ili Povijest Palestine u pojedina vremena), a još manje Isusovi životopisi. Umjesto toga izdaju se danas *Biblijske poruke spasenja* ili *Poruke Isusa Krista*.

J. FUČAK

Adalbert Rebić, OČENAS — MOLI-TVA GOSPODNJA, Metanoja 30—31, KS, Zagreb 1972.

Čovjek osjeća potrebu molitve kao nešto neophodno potrebno, životno, potrebu da se u dubinama svoje duše susretne, započne razgovor s Nevidljivim, Neizmjernim. No uvijek u duši mu se porodi napast: čemu moliti, zašto moliti, kako moliti? Moderni čovjek lako podlegne toj napasti i smatra molitvu kao nešto naivno, suvišno, prazni monolog, gomilanje riječi u prazno na koje nikad neće dobiti odgovora. A ipak nešto ga u dubinama njegova bića tjera na molitvu i osjeća spontano da mu je prava molitva potrebna kao i disanje za vremeniti život. Stoga se današnji čovjek i nesvjesno obraća Gospodinu kao i učenici s vrućom, egzistencijalnom molbom: »Gospodine, nauči nas moliti!« I Gospodin je naučio svoje molitvu Očenaš u kojoj sažima svu svoju nauku o Bogu i kakav mora biti čovjekov stav prema Bogu i svijetu.

Pisac ovog sveska uvodi nas u ovu školu molitve i daje biblijsko-teološko tumačenje Gospodnje molitve s nakanom da je dublje shvatimo i da je možemo »autentičnije i uvjerljivije moliti«.

U uvodu nas autor upoznaje s dva obrasca molitve koja nalazimo u dva različita evanđelja: evanđelje Lukino i Matejevo. Ispituje *Sitz in Leben* ove molitve. Metodom povijesti redakcija i tradicije dolazi do zaključka: Luka, koji piše svoje evanđelje za heleniski svijet, u svojoj je redakciji sačuvao prvotni, izvorni oblik Očenaša, osobito što se tiče dužine i sadržaja, ali ga je prilagodio mentalitetu svojih helenističkih vjernika; Matej je